

Nr 190.

Av herr **Mannerskantz, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till egnahemsverksamheten för budgetåret 1940/41 m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 130 angående anslag till egnahemsverksamheten för budgetåret 1940/41 har Kungl. Maj:t upptagit anslag för fullföljande i stort sett av det program, som 1939 års lagtima riksdag fastställde.

I fråga om vissa punkter rådde vid denna riksdag olika meningar och detta var särskilt fallet i fråga om inrättande av statliga egnahemsnämnder i länen både på grund av den inverkan detta kunde få på hushållningssällskapens möjligheter att bedriva sin verksamhet och emedan dessa nämnder komme att draga stora kostnader.

Sedan våren 1939 ha händelser inträffat, som haft en avgörande inverkan på vårt lands möjligheter att disponera över penningar till olika ändamål. Det synes oss alldeles nödvändigt att allvarliga försök göras till sparsamhet med allmänna medel, varvid det naturligaste synes vara att i första hand undvika införande av nya anordningar som draga kostnader. Om detta kan göras beträffande åtgärder om vilkas ändamålsenlighet tvekan rått och meningarna varit delade, synes det oss ytterligare öka anledningarna till att här insätta sparsamhetsaktionen. I detta sammanhang må erinras om att en för svenskt jordbruk så auktoritativ institution som Lantbruksstyrelsen ansett önskvärdt, att frågan om egnahemsverksamhetens omorganisation finge anstå i avvaktan på utformandet av hushållningssällskapens framtida arbetsuppgifter. Vid hänvisa även till de synpunkter, som framfördes vid 1939 års lagtima riksdag i motionerna I: 303 och 304. Såväl organisatoriska skäl — ehuru icke allmänt godtagna — som behövligheten, för att icke säga nödvändigheten av besparingar peka åt samma håll. Då därjämte staten med visshet kommer att få svårigheter att anskaffa medel för en starkt utökad låne- och bidragsverksamhet på här ifrågavarande område, vilket kommer att medföra att verksamheten under åtminstone det kommande budgetåret icke bör drivas upp till den omfattning som förra våren förutsattes, få vi påyrka, att inrättandet av de statliga egnahemsnämnderna uppskjutes. Häri genom torde större delen av de utgifter, som beräknats för dessa nämnder — 1,010,000 kronor årligen — kunna inbesparas.

I samband härmed bör Kungl. Maj:t bemyndigas att på administrativ väg anpassa egnahemsverksamheten för ett bibehållande av hushållningssällskapen såsom verkställande organ för egnahemsverksamheten i länen.

Med hänsyn till svårigheten för staten att tillgodose sitt behov av låne-

medel till olika ändamål, som hastigt gjort sig gällande alltsedan i höstas, hava de betänkligheter som redan vid lagtiman 1939 hystes emot att belåning skall kunna ske av mindre jordbruk, ägda av mindre bemedlade upp till 90 % av värdet, blivit än större och vi anse att även denna sak bör tagas under förnyad omprövning. Såsom framhålles i motionerna I: 303 och 306 vid 1939 års lagtima riksdag, kan man riskera, att egnahemslånerörelsen kan komma att i viss utsträckning få övertaga fastighetskrediten å ett betydande antal jordbruk, ja, kanske i stort sett få övertaga sekundärkrediten i vad det rör det mindre jordbruket. Det snabbt och kraftigt skärpta läget på lånemarknaden kan beräknas öka benägenheten att på egnahemsrörelsen överflytta krediter; det måste visserligen anses vara nyttigt att på detta sätt kunna hjälpa ett stort antal jordbrukare, men det kan ifrågasättas huruvida staten slutligen kan gå i land med en dylik låneverksamhet, om den, vilket kan förmodas bliva fallet, får en mycket stor omfattning. Vi hemställa därför att de nya lånepinciperna icke måtte få äga tillämpning på äldre fastigheter utan blott i den mån nybildning sker. Endast härigenom torde det vara möjligt att utan stora besvärligheter gentemot klientelet kunna hålla sig inom maximilånebeloppets ram och att slippa konstaterandet av låneansökningar till så höga belopp, att det blir svårt att ett kommande år motsätta sig höjning av detta belopp med ty åtföljande ny anslagstilldelning.

I propositionen föreslås att arrendeegnahemsfonden, som hädanefter skall vara en ren fastighetsfond, måtte tillföras ett anslag av 1,000,000 kronor emot av egnahemsstyrelsen begärda 2,000,000 kronor. Vi förmena, att denna verksamhet, med den ytterligare höjning av kostnaderna för uppförande av byggnader och dylikt, som krisen medfört, icke bör ökas utöver vad som är fallet för budgetåret 1939/40, varunder ett belopp av 500,000 kronor är anslaget; samma skäl härför tala nu liksom under åtminstone de två senaste åren, nämligen att antingen arrendatorerna måste få alltför hårda villkor eller att staten åsamkas för stora förluster genom en allt lägre förräntning å det nedlagda kapitalet.

Vi få slutligen framföra den åsikten, att genomförandet av den utvidgning och intensifiering av egnahemsverksamheten, som beslutades 1939, måste röna inflytande av de inträffande hårda tiderna, då säkrandet av landets frihet och självständighet blivit den aktuellaaste av alla frågor. Därför bör 1939 års beslut tillämpas med en återhållsamhet i vad det rör kapitalkrävande åtgärder, vilken under mera normala tider icke varit i samma grad önskvärd.

Vi hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att med inrättandet av statliga egnahemsnämnder skall tills vidare anstå;

att i enlighet därmed anslaget till egnahemsnämnderna: av-

löningar 735,000 kronor samt omkostnader 275,000 kronor *icke* skola anvisas;

att fullt egnahemslån å äldre fastigheter ej måtte få beviljas i vidare utsträckning än som är möjligt med nuvarande bestämmelser samt

att anslaget till arrendeegnahemsfonden måtte begränsas till 500,000 kronor.

Stockholm den 1 april 1940.

Axel Mannerskantz.

Carl Beck-Friis.

William Nisser.
